

ดาวฤกษ์ ดาวเคราะห์

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์เช้า วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองคาคอ อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

วันนี้วันพระ เห็นใหม่ วันนี้วันพระนะ เราพูดถึงพระยสะกับพระพุทธเจ้าเปรียบเทียบกันบ่อยเลย เพื่อให้เรานี้มีกำลังใจ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้ต้องปฏิบัติธรรม ๖ ปีกว่าจะพ้นจากทุกข์ ทรมานมาก ความที่ว่าอุกฤษฏ์ขนาดไหนในสมัยนั้นนะ ไม่มีใครทำได้เหมือนพระพุทธเจ้า ในความอุกฤษฏ์ของโลกที่ประพฤติปฏิบัติ ไม่มีใครอุกฤษฏ์เกินพระพุทธเจ้า ในการโดนโลกธรรม ๘ โคนดิฉิน นินทา ไม่มีใครโดนเท่าพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าทำมามากกว่าเพื่อนเลย ๖ ปีนะกว่าจะสำเร็จมา

พระยสะได้ฟังเทศน์คืนนั้นเป็นพระโสดาบัน แล้วบังไว้ใจ “ที่นี่ขัดข้องหนอ ที่นี่เดือดร้อนหนอ” ออกจากปราสาทไป เดินไปเพราะมันเบื่อหน่ายโลก ไม่มีทางไป เบื่อหน่ายก็เดินไป

พระพุทธเจ้าเดินจงกรมอยู่ “ยสะ! ที่นี่ไม่ขัดข้อง ที่นี่ไม่เดือดร้อน มาที่นี่ ที่นี่โล่ง ที่นี่ว่าง ที่นี่สบาย” เทศน์สอนนะ มีดวงตาเห็นธรรม เห็นใหม่

แล้วพ่อตามมา มาเห็นรองเท้าอยู่ รองเท้าของลูกอยู่นั้นแต่ไม่เห็นลูก เพราะพระพุทธเจ้าบังไว้ เทศน์โปรดพ่อไป พ่อเป็นพระโสดาบัน พระยสะเป็นพระอรหันต์เลย เห็นใหม่ คืนเดียวฟังเทศน์ ๒ หนเป็นพระอรหันต์ขึ้นมาเลย

ถึงบอกว่าในแง่ของที่ว่าความสะดวกสบายใจ ในแง่ของพวกเราอยากจะสะดวกอยากจะสบาย ก็ยกพระยสะขึ้นมาว่าแม้ฟังเทศน์คืนเดียวสำเร็จไปเลย พาหิยะ เห็นใหม่ ฟังเทศน์หนเดียวขนาดที่ว่าพระพุทธเจ้าบิณฑบาตอยู่ สำเร็จวันนั้นเลยนะ

อย่างนี้เราบอกว่า เพราะพวกนี้มันสำเร็จได้ง่าย เรายกเป็นตัวอย่างว่าสำเร็จได้ง่าย องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้ต้อง ๖ ปี ทุกข์มาก มันก็เหมือนกับดาวเคราะห์กับดวงอาทิตย์นะ ถ้า

ไม่มีดวงอาทิตย์ ดาวเคราะห์นั้นมีแรงดึงดูดไหม? ดาวเคราะห์นั้นเปล่งประกายแสงในตัวเองไหม? ดาวเคราะห์ไง

ถ้าดาวเคราะห์ ถ้าพระยสะ พาหิยะไม่เจองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มรรค เห็นไหม
ธรรมฝ่ายเหตุไฉน อาจารย์มหาบัวบอกว่า “ธรรมฝ่ายเหตุมีเสื่อมไปชั่วคราว แต่ธรรมะไม่เคยเสื่อม
คือพระนิพพานของหัวใจของพระอรหันต์ทุกๆ องค์ไม่มีวันเสื่อม อยู่อย่างนั้นตลอดไป”

แต่ธรรมฝ่ายเหตุที่พระพุทธเจ้าวางไว้ให้เราก้าวเดินนะ ในอริยสัจ ในมรรค ในศีล สมาธิ
ปัญญานี้ไม่มีใครพูดได้ ไม่มีใครรู้ทางเดินเข้าไปหาธรรม ธรรมอันนี้ธรรมฝ่ายเหตุ เห็นไหม อันนี้
มีการเสื่อมมีการสูญไป

พระยสะ พาหิยะ หรือใครก็แล้วแต่ มันมาเจอธรรมฝ่ายเหตุนี้ไง ถ้าไม่เจอธรรมฝ่ายเหตุ จะ
เอาอะไรเข้าไปหาธรรมอันนั้น แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้เองโดยชอบ เห็นไหม
พระอาทิตย์ไฉน

“ดาวฤกษ์กับดาวเคราะห์” ดาวฤกษ์มันเปล่งแสงในตัวมันเองได้โดยธรรมชาติของมัน
พระปัจเจกพุทธเจ้ามานะ ตรัสรู้เอง สาวกะๆ ความเสมอกันด้วยธรรมที่เสมอกันนั้นถูกต้อง ความ
เสมอกัน แต่จะต่างกันมาก พูดแล้วมันน่าเสียวสันหลังนะ เสียวออกมากเลย ถ้าไม่เจองค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้า พวกนี้จะรู้อะไร? เป็นไปไม่ได้เลย

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้เป็นดาวฤกษ์ เห็นไหม เปล่งประกายในตัวเองเพราะ
สร้างสมบารมีมามหาศาล เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถึงได้ตรัสรู้เองโดยชอบใจ จะมี
ใครไม่มีใครก็ตรัสรู้ได้โดยแน่นอน แต่ผู้ที่เป็นสาวกนี้ถ้าไม่มีเป็นไปไม่ได้

มันถึงว่าถ้าพูดถึงวาสนาก็เป็น ๒ ชั้นอีกล่ะ หนึ่งในเกิดมาพบพระพุทธศาสนา เห็นไหม เรา
เป็นสาวกนะ แล้วต้องมีใจ ใจนี้คือโอกาส เห็นไหม นี่คนดีพาเกิด องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
นี่ประเสริฐมาก แต่ผู้ที่เราพาเกิด นี่เป็นลาภ ๒ ชั้นนะ เกิดเป็นมนุษย์นี่แสนยาก แล้วคนดีพาเกิด
ความคิดมันจะออกมาในดี ลูกเราหลานเรานี่ เราปกครองง่ายเพราะอะไร? นี่คนดีพาเกิด

ถ้าคนไม่ดีพามาเกิดนะ มันพูดไม่ฟัง โอกาสในความคิดของเขาไม่มี เกิดมาเป็นมนุษย์แล้ว
ออกประพฤติปฏิบัติ แล้วเชื่อธรรมฝ่ายเหตุนั้น ธรรมฝ่ายเหตุนั้นพาเข้าหา

นี่ก็เหมือนกัน เกิดเป็นมนุษย์ บวชเป็นพระ เห็นไหม อยากบวชเป็นพระ พอบวชเป็นพระ ไปแล้วต้องบวชใจอีกชั้นหนึ่ง บวชเป็นพระเพราะว่านี่ธรรมฝ่ายเหตุ พระพุทธเจ้าแยกออกมาจาก ...คือว่าคฤหัสถ์ทางอันคับแคบ คับแคบเพราะไม่มีทางจะเดินไปไหน? ให้มาเป็นนักบวชซะ นักบวชนั้น หน้าที่ของนักบวชมีอย่างเดียวคือการหักออกจากกิเลสให้ได้ ใจ บวชอีกทีหนึ่ง บวชให้ มั่นสมขึ้นมา

เวลาสึกไป เห็นไหม เวลาอยากจะสึก พอสึกออกไปก็พ้นจากใจ เราเกิดเป็นมนุษย์ เราตาย ไป แต่บวชเป็นพระ เวลาบวชนี้เกิดอีกชั้นหนึ่ง เห็นไหม เราเคยเป็นคฤหัสถ์ บวชเป็นพระ เกิดเป็น พระ เห็นไหม เป็นเพศของพระ พอเรารู้สึกไปก็ตายออกจากรูปนั้นไป นี่โอกาสการคิด โอกาสที่จะ เป็นไป โอกาสที่เข้าไปหา นี่คนบุญพาเกิดใจ

คนบุญพาเกิดมันไฝแต่ตรงนี้ มันไฝในทางธรรม มันไฝในทางที่จะพ้นออกจากทุกข์ให้ได้ นี่โอกาสสำคัญมากเลย

ที่นี้พระยสะ เห็นไหม ถึงว่าเจอพระพุทธเจ้านี้เป็น โอกาส

นี่ย้อนกลับมาที่ว่าทำไมไม่มีความสนใจ? ทำไมฟังองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว ทำไมเข้าใจแล้วตามไป?

ตอนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้มาใหม่ๆ แล้วมีมาณพที่สวนไป เห็นองค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้ น่าเคารพเลื่อมใสมาก กิริยานุ่มนวลมาก ถามเลยว่า “ใครเป็นศาสดา ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า?”

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า “ไม่มี เราตรัสรู้เองโดยชอบ” เห็นไหม สั้นสั้น แล้วหลีกไป แต่สุดท้ายแล้วเขาก็กลับมาบวชเหมือนกันเพราะเขาได้เจอ สุดท้ายไปทุกข์ทรมาน ก่อน แต่พระยสะฟังแล้วเข้าใจ ตามไปเลยนะ ถึงย้อนกลับมาดูใจ

พระยสะนี้แต่เดิมในชาติหนึ่งเคยเก็บศพ นี่ใจเป็นผู้เก็บศพ เก็บศพมันเป็นไปง่ายไหม? มัน เป็นไปได้ยาก เป็นสิ่งที่เขาขะเขย่งกัน แล้วมันทิ้งให้เป็นความเดือดร้อนของคนอื่น เป็นที่ยอก ณะ เป็นคนทำความกังวลใจของผู้อื่น แบกรับภาระนี้ แบกรับภาระ ทำคนแรกทำด้วยตัวเองก่อน แล้วก็มีเพื่อนมีสหายอีก ๕๔ คนที่มาทำตาม

ฉะนั้น พระยสะเวลาออกบวชแล้ว หมู่คณะที่เคยสร้างสมบารมีมาด้วยกันนะ คอยฟังข่าว อยู่ในชนบท ได้ข่าวว่าพระยสะบวชก็มาบวชตาม ๕๔ องค์เป็นพระอรหันต์ขึ้นมาทั้งหมดเลย แต่ทำด้วยความเป็นไปด้วยยาก เห็นไหม อันนั้นเป็นอันนั้น เพราะทำมาเพื่อหาเหตุ

อย่างเราจะเดินทาง เห็นไหม เราต้องซื้อเชื้อค้ำต้องอะไรเพื่อจะหาเงินเพื่อเดินทางไป อันนั้นก็เหมือนกัน ทำบุญกุศลมา บุญกุศลสร้างสมบารมีขึ้นมาเพื่อให้เข้าใจตรงนี้ ให้มีความน้อมนำไป เพราะ! เพราะไม่มีศาสนา สมัยที่ยังเป็นภฤหัสถ์นะไม่มีศาสนา ทำความดีแค่ไหนเป็นความดีทั้งหมด

แต่ปัจจุบันนี้มีพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ นี่ไงถ้าเราทำถึงตรงนี้ได้ พระยสะทำมาก็เพื่อจะมาตรัสรู้ธรรมไง มาตรัสรู้ธรรมแต่ก็ต้องอาศัย เพราะว่าสร้างสมบารมีมาไม่เหมือนกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นดาวฤกษ์ อันนี้เป็นดาวเคราะห์ ต้องได้ยินได้ฟัง สวาทะต้องได้ยินได้ฟัง

แต่ปัจจุบันนี้พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์มีอยู่พร้อมใจ การมีอยู่พร้อม เราเข้าได้โดยเดี๋ยวนี้ไง ไม่ต้องอ้อมไปไง ไม่ต้องอ้อมตาม ไม่ต้องมีสื่อ แต่ถ้าไม่มีอยู่ บารมีเราไม่พอ มันเป็นไปได้ มรรคฝ่ายเหตุ ธรรมฝ่ายเหตุที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประทานวางไว้ นี่ธรรมฝ่ายเหตุไม่มี คือไม่มีปฎิบัติเครื่องดำเนิน ไม่มีปฎิบัติการจะเข้าหา แล้วเราจะเข้าไปได้อย่างไร? มันเป็นไปได้

ความเป็นไปไม่ได้อันนั้นมันก็หมดโอกาสไป ถ้าเกิดมาไม่พบพระพุทธศาสนาหมดโอกาสตรงนั้นไป แต่เกิดมาพบพระพุทธศาสนา เพราะเขาสร้างสมบุญบารมีมา

ย้อนกลับมาที่เรา ถ้าเราไม่ได้สร้างสมบารมีมา เราก็จะไม่รู้ธรรมละสิ เราจะเป็นอย่างนั้นได้อย่างไรเพราะเราไม่มีวาสนาบารมีมา? ถ้ามีวาสนาบารมีมา ทำไมไม่ไฝ่ละ? ทำไมไม่สนใจละ? ทำไมไม่ไฝ่เข้ามา? ไฉนเปิดเข้ามา ไฉนเปิดเข้ามา

อันนี้ต้องมีวาสนาบารมี ตรงนี้มันมาเป็นการที่ว่าเป็นกิเลสหายๆ ใจ กิเลสหายๆ คือกิเลสถูๆ หลานๆ กิเลสความคิดข้อยบๆ แย้ๆ ขึ้นมาในใจใจ คนนั้นเขามีวาสนาบารมีมา การจะตรัสรู้ธรรมต้องสร้างวาสนามาเป็นกี่ยกๆ เห็นไหม นั้นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

แต่ของเราเนี่ย ถ้าไม่มีวาสนาอันนั้นมา มันจะไม่เข้ามาตรงนี้หรอก มันจะไม่มีความสนใจอย่างที่ว่าพระยสะสนใจ เห็นไหม กับที่ว่ามาณพนั้นไม่สนใจ เขาไม่สนใจ เขาต้องไปโดนทุกข์ โดนร้อน โดนหอกโดนหลาวทิ่มแทงหัวใจก่อน ให้เจ็บปวดแสบร้อนจนไม่มีทางออก เขาถึงย้อนกลับมาหาเนี่ย

นี่เหมือนกัน มันน่าจะเสียวตรงที่ว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเดินไป เห็นไหม ในแคว้นอาฬวีหรือไงที่ว่าไปเจอคบหบดี ๒ คนระหว่างตากับยายเฒ่า แล้วเฒ่าอยู่ พระอรหันต์เห็นพระพุทธเจ้าเฒ่านี้ต้องมีเหตุ ตกเย็นจึงถามว่า “เฒ่าเพราะเหตุอะไร?”

“ถ้าตายาย ๒ คนนั้นเคยพบพระพุทธเจ้าก่อน ถ้าได้พบพระพุทธเจ้าจะได้เป็นพระอนาคามีอย่างต่ำ” แต่ปัจจุบันนี้ก็เจอพระพุทธเจ้าเหมือนกัน แต่ไม่ได้เป็นพระอนาคามีเพราะ! เพราะว่าเขาเป็นคบหบดีมาก แล้วเขาได้เล่นติดการพนัน ได้เล่นจนหมดเนื้อหมดตัวไป จนหมดเนื้อหมดตัว กลายมาเป็นยาจกเข็ญใจมาขอทานเขาอยู่ ๒ คนตายายนะเป็นเศรษฐีเก่า

นี่ก็เจอองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเหมือนกัน แต่! แต่หัวใจไม่เปิด ถ้าเป็นคบหบดีเก่า หัวใจมันยังว่างอยู่ หัวใจมีความสุขอยู่ หัวใจยังพอจะเป็นไป หัวใจนี้มันवलควรแก่การงาน เห็นไหม เขาจะปั่นดิน ดินนี้ควรแก่การงาน จะปั่นดินขึ้น แต่หัวใจดวงนี้มันทุกข์ยากอยู่ มันทุกข์ยาก มันก็ปิดหัวใจ คือว่าดีแต่ใจตัวเอง มีแต่ความเร่าร้อนในใจ มันไม่ฟังอะไรคือมันกระด้าง ดินมันแข็ง ดินไม่เคยโดนน้ำเลย เอาดินอย่างนั้นมาปั่น โกงมันปั่นขึ้นมาไม่ได้

นี่วาสนาของเขา เห็นไหม พบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเหมือนกัน แต่! แต่กาลเวลา

ถึงว่าพุทธกิจ ๕ นะ พระพุทธเจ้าจะเอาใครก่อน ตอนเช้านี้ ตี ๔ เห็นไหม เเล็งญาณก่อน พอว่าเช้านี้จะเอาใครก่อน พอเช้าขึ้นมาก็ไปบิณฑบาต ตอนไปบิณฑบาตนี้ไปโปรดสัตว์ นี้โปรดสัตว์ พุทธกิจ ๕ เช้าออกบิณฑบาตๆ แต่ก่อนออกบิณฑบาตต้องเเล็งญาณก่อน

ย้อนกลับมาที่มาณพนั้น เห็นไหม เจอพระพุทธเจ้าก่อนแล้วไม่ฟัง ออกไปก่อน ไปมีครอบครัว ก็โดนภรรยาเี็ดทุกวัน มาแต่ตัวๆ ใจ โดนเี็ดอยู่ทุกวัน จนเห็นไหม ต้องไปโดนหอก โดนหลาวปักเสียบใจใจ ให้เจ็บปวดแสบร้อนก่อนใจ ค่อยพลิกกลับมา อันนี้จากนั้นพลิกกลับมา

มาบวชก็สำเร็จเหมือนกัน อยู่ในพระไตรปิฎกแต่จำชื่อไม่ได้ มาณพคนนี้ คนที่ว่าเจอปุทธเจ้าที่แรกสั้นหัว ไม่รับ ไม่เข้าใจ แต่ออกไปก่อน ต้องไปจับปวคก่อน ต้องโดนบีบคั้นขึ้นมา

ในมุกกลับกัน คหบดีนี้เหมือนกัน ใจที่แรกนะ ใจที่แรกคืออยู่ ถ้าพอบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก่อนก็จะได้อย่างน้อยเป็นพระอนาคามี นี่พระพุทธเจ้าพูดนะ แต่ปัจจุบันนี้ไม่ได้เห็นไหม

ย้อนกลับมาที่ใจ ย้อนกลับมาที่โอกาส ย้อนกลับมาที่เรา ถ้าเรารักษาความศรัทธาของเรา เรารักษาใจของเรา แล้วเราเปิดใจของเรา เห็นไหม เราเชื่อใจ เชื่อนรกเชื่อบารมี อันนี้มันก็ว่าทำ ความชั่วมันก็ไม่อยากทำแล้ว มันกลัว มันเสียวสันหลัง

นรกสวรรค์ มรรคผลนิพพานก็มี เห็นไหม มรรคผลนิพพานปัจจุบันนี้ทำได้หมด เพราะ! เพราะธรรมฝ่ายเหตุวางไว้ครบ อริยสัจ เห็นไหม ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรคนี้สำคัญที่สุด อริยสัจนี้สำคัญมากเลย ทุกข์เป็นความจริงแต่ไม่เคยเห็นทุกข์ เลยเห็นแต่เงาของทุกข์ไป บ่นต่อเมื่อทุกข์ไปแล้ว เราไม่เคยบ่นทุกข์ขณะที่ทุกข์หรือ มันต้องผ่านไปแล้วนะ สิ่งนั้นไม่ดีเลย สิ่งนี้ไม่ดีเลย ทุกข์ต่อเมื่อเราบ่นกันได้แค่งง เราจับงงแล้วเราสาวเข้าไปไม่ถึงตัวของทุกข์ เราไม่เห็นทุกข์

สมุทัย ตัณหาความทะยานอยากก็ไม่รู้ เห็นไหม ความดับของมันก็ไม่ เพราะมรรคนี้เราใช้ไม่เป็น ธรรมฝ่ายเหตุพระพุทธเจ้าวางไว้ใช้ไม่เป็นไง เวลาพูดเรื่องมรรคก็ว่าสัมมาอาชีวะ ประกอบอาชีพชอบ เห็นไหม ประกอบอาชีพชอบนี้เป็นธรรมของคฤหัสถ์ มันไม่ได้เป็นโลกียะ

แต่ถ้าเป็นโลกุตตระเลี้ยงอารมณ์ชอบใจ สิ่งที่เกิดขึ้นไม่หวั่นไหวในหัวใจ เห็นไหม ในหัวใจกินอารมณ์มาเป็นอาหาร ความละเอียดของมรรคมันจะละเอียดเข้าไป เห็นไหม โลภมรรค โลกุตตรมรรค

โลกุตตรมรรคก็ยังมีมรรค ๔ ผล ๔ นี่ยกขึ้นไปๆ ยกวุฒิภาวะของใจสูงขึ้นไปๆ วุฒิภาวะของใจเขาก็สูงขึ้น ธรรมฝ่ายเหตุอันนี้มีการเสื่อมไป คนจำแล้วคลาดเคลื่อนไป ธรรมฝ่ายเหตุนี้มีการเสื่อมการสูญสลายไปเป็นบางครั้งบางคราว หมดยุคหมดสมัยของศาสนาใจ

เวลาศานามันเสื่อมไปๆ เสื่อมเพราะความไม่เชื่อ แต่ธรรมนั้นมียู่ ความมียู่อันนั้นแน่นอนคงตัวอยู่ แล้วเราเกิดมาพบธรรมฝ่ายเหตุนี้สำคัญมากนะ เราเกิดมาพบธรรมฝ่ายเหตุ คือเราเกิดมาพบปฏิบัติเรื่องดำเนิน มักคอริยสัจจิ่ง เห็นไหม พบตลอด

เพียงแต่ที่เราตีความผิดเป็นมรรคหยาบๆ พอมรรคหยาบๆ เราทำไป ผลมันถึงไม่เกิดขึ้น ผลไม่เกิดขึ้นว่าสัมมาอาชีวะ เห็นใหม่ ก็ว่าอาชีพชอบๆ งานชอบก็ว่างานการประกอบอาชีพชอบ ทำงานอยู่ในบ้านนี้ว่างานชอบ

พระพุทธเจ้าไม่ว่าอย่างนั้นเลย งานนั้นเป็นงานของโลกเขา ในการหมุนเวียนของโลกเขา งานอันเอก เห็นใหม่ พระนาทิตะเดินอยู่ในป่า เห็นใหม่ พระนาทิตะเดินจงกรมอยู่ในป่า “ทุกข์ใจมาก มีแต่เขาไปมีความสุขกัน เราเหมือนสัตว์ตัวหนึ่งอยู่ในป่า”

เทวดามายังอยู่กลางอากาศ นี้อยู่ในพระไตรปิฎกเหมือนกัน “พวกนั้นเป็นพวกที่ข้องอยู่ในโลก ท่านต่างหากเป็นผู้ที่จะพ้นจากโลก ท่านต่างหากเป็นบุรุษที่ยอดเยี่ยมที่สุด ท่านต่างหากเป็นเอกบุรุษที่จะพ้นออกจากกิเลสได้ พ้นจากพญามารได้”

งานอันนี้ต่างหากเป็นงานประเสริฐ ถิ่นนั้นพระนาทิตะย้อนใจกลับมา วิปัสสนาพ้นเป็นพระอรหันต์ขึ้นมาเลย

นี่งานอันนี้งานชำระกิเลส งานชำระความเศร้าหมองของใจ งานชำระการสืบทอด งานชำระที่การเกิดตายเกิดตายที่เป็นไฟท์กันไปหามีเรื่องมีราวกัน ไปกระทบกระทั่งกัน เห็นใหม่ อยู่ในครอบครัวเดียวกัน รักกันแค้นกันก็มีการกระทบกระทั่งกัน โดยธรรมดา งานอย่างนี้งานอาศัยพึ่งพากันได้ คนนั้นทำแทน คนนี้ทำแทน งานของโลกเราทำไม่จบ คนอื่นจะทำแทนได้นะ แต่งานของเราไม่มีใครทำแทนได้

จากดาวเคราะห์ ถ้ามีบุญกุศล สามารถทำให้ตัวเองเป็นดาวฤกษ์ได้ แต่ถ้าดาวเคราะห์ในอวกาศนั้นเป็นไม่ได้ มันเป็นธรรมชาติของมัน แต่ดาวเคราะห์ในหัวใจมันแปรสภาพจากดาวเคราะห์เป็นดาวฤกษ์ได้ ดาวฤกษ์คือดาวที่มันเป็นธรรม เห็นใหม่ มันเปล่งประกายแสงในใจของมันเอง ใจนั้นกลืนกินธรรมเข้าไปจนใจนั้นเป็นดาวฤกษ์ขึ้นมา พอดาวฤกษ์ขึ้นมาก็รู้จำเพาะตน ดาวฤกษ์รู้ขึ้นมา สิ่งอื่นๆ ที่มีดมิดในใจต้องหมดไปทั้งหมด นี่คือดาวฤกษ์

ครูบาอาจารย์ของเรานี้เป็นดาวฤกษ์ เป็นสิ่งที่พึ่งพาอาศัยได้ เราถึงต้องหวังพึ่งตรงนั้นใจ เราเป็นดาวเคราะห์ แต่ก็มีโอกาส เห็นใหม่ ถึงจะเป็นดวงจันทร์ก็ต้องมีแสงอาทิตย์คอยส่องมาเพื่อความสว่างของใจเรา นี่ธรรมแท้ๆ จะเกิดขึ้นได้ ดาวเคราะห์... (เทพสิ้นสุดเพียงเท่านั้น)